

PÉTERVÁRI MÁTÉ

A magyar csődjog fejlődése a 19. század közepéig

(KONZULENS: DR. FÜLÖPNÉ PROF. DR. HOMOKI—NAGY MÁRIA — DR. VARGA NORBERT)

A magyar csődjogi szabályozás évszázadokon át tartó fejlődés során alakult ki, és jutott el az 1840. évi 22. tc. megalkotásáig. A dolgozat célja ennek a fejlődési ívnek a bemutatása, valamint ennek a törvénynek az ismertetése, annak gyakorlati tapasztalataival árnyalva. A csődjogon keresztül egy a magyar jogban újonnan kialakuló jogintézmény kialakulását és megvalósulását tekinthetjük át.

A dolgozat nyomon követi a csődjog első hazai megjelenését, ahogyan az kialakult a magyar szokásjogban. Az 1723. évi 107. tc-ben már utalás történt rá magasabb szintű jogforrásban is, amelyet a Planum Tabulareban megjelenő döntvények egészítettek ki, amely rendkívüli jelentőséggel bírt a joggyakorlat fejlesztése szempontjából. A II. József által bevezetett perrendtartásban már egységes, teljes körű szabályozást találhatunk, amely azonban „kérés életű” volt, mivel az uralkodó halálát megelőzően visszavonta páténsét. Hosszas és szerves fejlődés eredményeképpen jutottunk el a csődtörvény megalkotásáig, amely során a csőd szabályozása törvényi szinten elsőként büntetőjogi vonatkozásban érvényesült, majd az egész jogintézmény kodifikálására is sor került.

A 19. század elejére fokozatosan az ország gazdasági fejlettsége is elérte azt a szintet, hogy szükségessé vált e jogintézmény teljeskörű kodifikálása. Már Széchenyi is utalt műveiben az 1830-as évek elején a váltótörvények előnyeire, amelyek magukba foglalták a csődtörvényre vonatkozó szabályokat is. Szerinte e törvények megalkotása volt az előfeltétele annak, hogy az ország gazdasági fejlődése új lendületet kapjon. Ezzel Széchenyi elindította a reformkori gondolkodást a váltótörvények megalkotásának irányába.

Az 1840. évi 22. tc. ismertetése során kitér a dolgozat az egyes csődjogi intézmények fejlődésének nyomon követésére. A törvény megalkotását megelőzően és azt követően a magyar jogtudomány legnevesebb alakjai (pl. Kövy Sándor, Szlemenics Pál, Frank Ignác) által kifejtett tudományos véleményeket használtam fel a dolgozat elkészítésekor. Az országgyűlési jegyzőkönyvek segítségével felidézem a viták során felmerülő javaslatokat, amelyek végül a kialakuló jogintézmény jellemzőihez vezettek el. A szekunder irodalom tekintetében ki kell emelni a bírák és az ügyvédek azon írásait (pl. Császár Ferenc, Komjáthy Anzelm), amelyek hozzájárultak e jogintézmény fejlesztéséhez, mind a tudomány, az elmélet, mind pedig a praxis oldaláról.

Végül a levéltári anyagok ismertetésével szintén rámutatok arra, hogy az 1840. évi 22. tc megalkotását megelőzően a jogszabályban rögzített eljáráshoz igen csak hasonló szabályok szerint vezették le a csődületi pereket a bíróságok.

A csődjog szabályozását és az egyes jogintézmények fejlődését, valamint a levéltári anyagokat bemutató dolgozat véleményem szerint bizonyítékkal szolgál arra, hogy a csődtörvény szabályozásának megalkotása időben hosszadalmas, a gazdasági és társadalmi változások következtében indukált jogi reformok eredménye.